

ԽԵՂՃ ՄԱՅՐ ՄԸ

Ե Ղ Ե Ր Ե Ր Գ

O l'amour d'une mère !

VICTOR HUGO.

Ձրմբան տըխուր այն գիշեր
Սեփ սեւ մըթնած էր երկին,
Յուրտ մէկ քամի կըփըչէր
Եւ սառ պատել էր գետին:
Ծառոց ճիւղեր մերկ եւ չոր,
Անպատրաստ գողալով,
Շառաչէին սըգաւոր
Սոսկումն իսիրտ ձըգելով:

Ձրմբան տըխուր այն գիշեր
Երկնի ծագեալ էր արեւ,
Ձրմբան տըխուր այն գիշեր
Հրեշտակ՝ մարդիկ՝ թեւ ի թեւ,
Չնստուածորդւոյն տօնէին
Վայրաբերել իյաշխարհ,
Փարեալ ի գիրկ սուրբ կուսին՝
Իբր ըզմանակ մի խոնարհ:

Ձրմբան տըխուր այն գիշեր
Տըներ բոլոր մոլթ էին,
Բայց տաճարին լուսանցներ
Բոցաճաճանչ շողային,
Բոլոր տըներ լուռ կային
Իբրեւ մէյմէկ գերեզման,
Բայց բարձրագոյն թընդային
Յարկք տաճարին աստուածեան:

Հաւատացեալք այն գիշեր
Իբրու զաշխարհ մոռնալով,
Ամէն հասակ էր վազեր
Աստուածորդւոյն մըսրին քով:

Կէսք զըւարթնայ երգակից
Աղաղակեն ուխտանայ,
Եւ այլք հոխուաց դասակից՝
Սրբաբեր բերել են ընծայ:

Ձմրան տըխուր այն գիշեր
Ամենուն սիրտն էր ուրախ,
Փայլ շընորհաց երկնաբեր
Մերժեալ էր ցաւն ու ախպախ.
Կարծես յայն սուրբ տաճարին
Ձերկնի տիտիմանց լիաբեր
Մահկանացուք ըզգային
Չանուշ ճաշակ այն գիշեր:

Բ.

Այլ հրեշտակային երգոց զուգահետ
Եւ եկեղեցւոյն օրհնից բերկրաւէտ՝
Նաեւ վըշտակից ձայն մը այն գիշեր
Հիւզի մը մէջէն երկինք կըթրուէր:

Ձայն մըն էր՝ մոռցւած բոլոր մարդկանցմէն...
Բայց ոչ ընդհատ քաղցր ալելուներէն
Եւ զայն ձայն տըխուր կըլըսէր յերկնից
Այն որ միայն յոյսն է կոտրած սրբոցից:

Որ խընկոց անուշ անուշ բուրմունքէն՝
Որ ամպ ամպ ծըխին խուրբ Սեղանէն,
Աւելի սիրով յերկնից հոտոտի
Իդանքն զըմուռ թըշուառ մէկ սրբոցի:

Թըշուառ մէկ սրբոցի, սփ, ձայն էր եւ այն,
Մօր մը հառաչանք էր կողկողաձայն,
Որ քըստն տարուան իծաղիկն հասակ
Այրի մընացած էր որդւով միակ:

Արդ եւ այն որդին, այն մատաղ որդին,
Մօրը բոլոր գանձ եւ յոյս սրբոցիկն,
Դեռ հազիւ գարունն ըսկըսել կենաց՝
Ընկած էր զինչ վարդ իշունչ փոթորկաց:

Տըզուն օրոցքին քով ծունկ ընկած մայր,
Պաղեալ անդամոց նորա շունչ կուտայր.
Փափկիկ նորա ձեռք իծոցին ծածկէր,
Ու տաք արցունքովն ըզնա ողորէր:

Թէ շունչն իւր բոլոր լինէր կարելի
Սրբաւն անցընել յայն սիրտ փարելի,
Ո՛չ, ոչ դանդաղէր մայրըն տալ զորդին,
Շատ էր թէ ապրէր միածին որդին:

Ո՛հ, ինչո՞ւ որդւոյն՝ մայր մը բարեխնամ
կարող է տալ կեանք միայն մէկ անգամ...
Ինչո՞ւ տաք շընչուն՝ տաք արցունքներու
Զրարւաւ Աստուած ոյժ կենդանատու... —

Մէյմ՝ ալ անդիէն մօրն այն ցաւագին
Ականջն հասաւ թունդ ժամու զանգակին.
Կարծես հրեշտակին լրսէր ըզհրաւէր,
Արթընցաւ... ցաւէն աղօթքն էր մոռցեր:

Ծածկեց ըզգըլուին իքող սըգապաւ,
Յանձնեց իւր որդին Աջոյն երկնառաւ,
Եւ դողդոջ քայլիցն ուժ տալով յետին՝
Հասաւ ու մըտաւ սուրբ եկեղեցին:

Տեսաւ որ երկիր եւ երկին բոլոր
Երանի կուտան Մօր մը երկնաւոր,
Ինքն այլ ցանկացաւ ասել բան մ՝ ուրախ,
Խեղճ մայր, ու սըրտէն թըռաւ սուր մէկ ա՛խ:

Գ.

«Մայր երկնաւոր, քեզմէ լաւ ո՞վ կըրնայ՝ ո՞վ
Մօր մը սըրտին ըզգալ ցաւերն ու խորով...
Ո՛վ քեզմէ զատ կարող է, Մայր որդեսէր,
Զորցընել մօր մ՝ արցունքներ.

«Որ դուն այլ նոյն վիշտն ու վէրքեր քաշեցիր,
Որ դուն այլ նոյն լեզի արցունք թափեցիր...
Որ դուն այլ քո Որդւոյդ տեսեր մահն ինչա՛յ,
Մօր մը լրսէ դա՛ռն հառաչ:

«Քո մայրենի սըրտիդ խօսի մօր մը սիրտ,
Քաշածներէդ իմ՝ քաշածներս ա՛ռ իմիտ,
Դու՝ որ Որդւոյդ վըրայ այնչափ դողայիր,
Եւ Աստուծոյ մայր էիր:

«Քեզ հրեշտակներ ըսիտիէին մըտերիմ,
Ես ի՛նչ ընեմ, խեղճ կինս որ մէկն այլ չունիմ,
Մէկն այլ չունիմ՝ բայց միայն խեղճ այս որդիս,
Եւ մահ փութայ զըրկե՛լ զիս:

«Մի, ո՛հ Մայր, մի. դու որ գիտես ի՛նչ անբաւ
Մօր մը սըրտին որդւոյն իւր մահ կուտայ ցաւ.
Քու Մայրութիւնդ ինձ բարեխօս եւ ցաւեր,
Զորդիս յինէ մի բաժներ:

«Թէ որ անմահ Որդիդ վըճռած է յերկին,
Որ հրեշտակաց հետ քովն առնու իմ որդին,
Ո՛վ Մայր, դա՛ռն այլ ողորմէ մօր մը վերայ,
Որդւոյս հետ շունչս այլ երթայ:

«Թէ չըկըրցայ սուրեցընել ըզքայլել,
Դէ՛թ սուրեցնեմ՝ նըմա յերկինն թըռչել.
Հոն քու անուանդ օրհնեղութեանց փառաբան՝
Աւելնամք քաղցր երկու ձայն »:

Գ.

Այսպէս հառաչեց մայրն այն ցաւագին,
 եւ արցունքներով թրջեց սուրբ գետին.
 եւ երբ բաւական լացաւ ու լացաւ,
 Տըխուր էր եկած՝ ըստփեալ դարձաւ: —

Աղօթք, ոհ, ինչպէս խեղճ մահկանացուի
 Դու ըսքանչելի պարգեւ ես երկնի.
 Ո՛ր ցաւ է սրբաւի զոր ոչ բըժըշկես,
 Ո՛ր բեռն այնչափ ծանր որ ոչ վերցընես:

Այն, իգահէն մինչ յորքն ու աղքատ՝
 Գու գիրկըդ դիմեն գըթանձ եւ առատ.
 եւ երբ թըշուաւին յոյս կըտորի ամէն,
 Ո՛վ Աղօթք, յետին ես դու ապաւէն: —

Ե.

Զրմբան տըխուր այն գիշեր
 Անցաւ, եւ նոր ծագեց օր.
 Օրն այն ձրմբան տըխուր չէր,
 Արեւ փայլէր անսովոր:

Զի երկրէ ճիշ մի պակսած,
 եւ մայրենի մէկ հառաչ,
 Բայց էր յերկին աւելցած
 Երկու ոգւոց քաղցր աւաչ: —

Իրիկուան դէմ վառեցան
 Մեռելոց սեւ լապտերներ,
 Ու հանգըստեան լըսուեցան
 Շարականներ, սաղմոսներ:

Եկեղեցւոյն առաջեւ
 Սեւ մէկ գաղաղ անցուցին,
 Երկու զուարթունք թեւ ի թեւ
 Անուշ հոն քուն լինէին:

Մէկմէկու գիրկ պըլլըւած
 Ելեր էին դէմ մահուան,
 Մահ նոյն սըրով էր կըտրած
 Վարդն ու կոկոնն անբաժան:

Ո՛հ, անբաժան իրարմէ
 Երկուան այլ նոյն հանգչին հող.
 Երկուան այլ նոյն խոտ ծածկէ,
 Երկուան այլ նոյն ըմպեն ցող: